

НЕСПОРАЗУМИ И ПОЛЕМИКА

Мирољуб Тодоровић, ПЕВЦИ СА БАЈЛОН-СКВЕРА И МОЈА ФРКА
СА ЊИМА, Београд, „Ново дело“, 1986.

Неспоразуми и спорења често су узроковани појавама новог, било у друштву, науци или уметности. Спорења настају и око дефинисања новине, њеног значаја, односа према традицији, као и самога носиоца одређене иновације. Све то упућује на потребу већег уважавања постојећих околности и вредности које постоје и условавају новину.

У случају појаве Сигнализма, било је разноврсних спорова и оспоравања, али се овај вид књижевног стварања у српској поезији разгранаво све док није добио обележја засебног књижевног правца, можда је ово још крупна реч за суштину покрета, али време ће убрзо то дефинитивно као дилему отклонити.

Из озбиљне анализе књига визуелне, конкретне, стохастичке, алеаторне и шатровачке поезије, као и књиге полемика ПЕВЦИ СА БАЈЛОН-СКВЕРА (1986) чији је аутор Мирољуб Тодоровић, покретач и носилац Сигнализма као покрета, види се да су промене у језику поезије које заговарају и примењују сигналисти, прихваћене и од стране њихових негатора. Свесно или несвесно овај покрет добија и у њима своје следбенике.

Претеривања у критици поводом књижевног експеримента и употребе компјутера у поезији, често су неоснована, јер се ради, заиста, о новом сензибилитету и новом језичком исказу. Сигнализам само делимично схватамо као експеримент, језички, стваралачки чин је свакако много шири.

Књига Мирољуба Тодоровића добрим делом испуњава сврху јер указује на бит Сигнализма као књижевне појаве која има своје одјеке у свету. Он је осветлио носиоце, следбенике и негаторе-следбенике, што је свакако од важности за књижевну историју. Мањкавост књиге је као и већине полемичара данас, у обрушавању на „противнике“ речима погрде. Бољих и већих „пријатеља“ овај покрет није могао имати од својих оспораватеља који га подржавају и на свој начин примењују. Из тога разлога „певци“ са Бајлон-сквера имају позитивну улогу а да је и нису свесни. М. Тодоровић треба да им ода признање, како би их одважио да наставе са својим доста успешним експериментима, бар што се тиче М. Петровића.

Књижевни спор, овде прочит, не треба у полемици сводити на моралну основу, треба је имати у виду, али је за књижевност важнији поетички спор који се на крају, видимо, решава по природи ствари, успео књижевни, језички експеримент се прихвата и примењује, само га треба још на задовољство свих, званично прихватити. У томе случају неко би морао да се лиши својих заблуда и тврдоглавости, а то би била двострука добит, за књижевнике морална, за књижевност уметничка.

Сигналисти не могу негирати књижевну традицију, поготову што Сигнализам није постао општеприхваћени начин изражавања у српској поезији, но, зато га

не можемо негирати јер је дао сасвим извесне језичке новине већ примењене код низа аутора и њихових књига. Код Сигнализма и сигналисти проширена је основа комуникације, унети су и нејезички елементи у песму. Савременом српском песништву не можемо оспорити сасвим нофу кодификацију израза чиме се свера уметности, књижевности, проширује.

Основа за признавање Сигнализма нису манифести и изложбе његовог пропагатора, већ усвојена песничка вештина и примењена код других песника. Сигналисти теже ствартању универзалне, планетарне уметности са максималном комуникацијом. У томе смислу, књижевни спор би вредело наставити са сигналистима, наиме, питање је колико и како они сами остварују своје прокламације из манифеста? И уметничка уверења Мирољуба Тодоровића морамо ставити под знак питања, тако ћемо приближно доћи до правца којим се креће песнички језик савремене српске поезије. Одговоре на наша питања морамо потражити у његовим књигама, има их двадесетак до сада. Негатори Сигнализма не би остали на своје становишту уколико би озбиљно ишчитали две-три књиге М. Тодоровића, решимо: СВИЊА ЈЕ ОДЛИЧАН ПЛИВАЧ (1971), ГЕЈАК ГЛАНЦА ГУЉАРКЕ (1974), или, ДАН НА ДЕВИЧЊАКУ (1985). Најближа нам је за сада Тодоровићева формулација суштине Сигнализма којим се остварује нова кодификација традиционалних вредности и уједно се остварује радикално превредновање битних литерарних поставки, за ово не морамо тражити потврде само у шатровачком говору, у сегменту којим се служи Сигнализам.

Нарочиту пажњу треба посветити спору са такозваним хуманистима и њиховој борби „за човека“ којом они остварују своју прикирвену тежњу за успоном. Ниједна авангарда не доноси дехуманизацију, њоме се само појављују прикривени нехумани односи који одавно владају у области културе, па и уметности. Сигнализам ставља под знак питања саму поезију, што је неопходно, јер, данас многи непесници живе од њеног имена – поезија и поета, а да ништа за њу учинили нису. Авангарда се увек диже на темељима традиције, одбацујући оно што је време већ порушило, а што конзервативне снаге нису у могућности да признају. Није потребно мистификовати ни Сигнализам, ни његове противнике, много је књига потребно да се једна иновација утемељи, у томе ће сами себе исцрпсти и можда постати део традиције, иноватори и поборници старога, успешнији, уметнички креативни постаће саставни део књижевне историје која ће знати одабрати вредности. Велика уметничка остварења остаће на сцени као инспирација уметницима који долазе, њима ће бити узроковани нови спорови на којима ће настајати нове теорије и нова уметничка дела.